

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Sưu tầm và tuyển chọn những bài văn mẫu hay về cảm nhận về hình ảnh đất nước của Nguyễn Khoa Điềm trong bài Đất nước của Nguyễn Khoa Điềm.

Đề bài: Anh chị hãy trình bày những cảm nhận về đất nước của nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm trong chương "Đất Nước" (trích trường ca "Mặt đường khát vọng").

Bài làm

Mẫu bài cảm nhận về đất nước ngắn gọn nhất

Từ sau ngày Cách mạng tháng Tám thành công, dân tộc ta đã phải tiến hành liên tiếp hai cuộc kháng chiến trường kì chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược để gìn giữ nền độc lập tự do và thống nhất Tổ quốc. Trong suốt ba mươi năm ấy, vận mệnh của đất nước luôn luôn là vấn đề lớn lao, nóng bỏng và chi phối mọi lĩnh vực của đời sống dân tộc và mỗi con người Việt Nam. Vì thế, cũng là lẽ tự nhiên, tình cảm yêu nước đã trở thành cảm hứng chủ đạo trong thơ ca hiện đại Việt Nam, tiếp nối một truyền thống sâu đậm của văn học dân tộc từ ngàn xưa. Tình cảm yêu nước được biểu hiện trong thơ ca ta thống nhất nhưng cũng rất đa dạng, phong phú tùy theo hoàn cảnh sáng tác, tâm trạng cụ thể của từng nhà thơ. Trường ca Mặt đường khát vọng được viết giữa những năm tháng hào hùng cả toàn quân, toàn dân ta đang tập trung sức lực, tập trung trí tuệ để chiến thắng đế quốc Mỹ, có vai trò không nhỏ của tầng lớp tuổi trẻ học sinh, sinh viên các thành thị vùng tạm chiếm miền Nam đang thức tỉnh, siết chặt đội ngũ xuống đường. Tầng lớp này cũng có nhiều tâm tư, nhiều suy ngẫm về thế hệ mình, về đất nước. Từ góc độ đó, ở *Đất Nước*, chương V của bản trường ca *Mặt đường khát vọng*, Nguyễn Khoa Điềm đã định nghĩa, cảm nhận ngời ca vẻ đẹp nhiều mặt của đất nước, trình bày ý thức trách nhiệm đối với vận mệnh dân tộc giữa cơn thử thách lớn của lịch sử.

Hình tượng đất nước, trong cảm nhận của Nguyễn Khoa Điềm, gắn với những nhân vật, hình ảnh hết sức cụ thể với những sinh hoạt rất đời thường ngày của mỗi chúng ta. Tình yêu lớn lao nhưng không hề xa xôi, trừu tượng mà được khơi gợi từ những sự vật, sinh hoạt gần gũi, từ những phong tục văn hóa có từ ngàn xưa. Đất nước có trong những câu chuyện cổ tích mẹ thường hay kể cho ta từ tuổi bé thơ, trong miếng trầu bây giờ bà ăn, trong lũy tre làng bao đời thành lũy thành chông cho dân mình đánh giặc. Đất nước gắn cùng tục búi tóc sau đầu, câu ca dao gừng cay muối mặn, gắn cùng cái kèo, cái cột, hạt gạo một nắng hai sương. Cảm nhận đất nước từ những cái bình thường quanh ta đã dẫn Nguyễn Khoa Điềm đến biện pháp nghệ thuật chiết tự. Từ ghép đất nước được tách thành đôi để nhà thơ định nghĩa thật cụ thể từng thành đôi.

Đất và Nước:

Đất là nơi anh đến trường

Nước là nơi em tắm

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Đất là nơi con chim phượng hoàng bay về hòn núi bạc

Nước là nơi con cá ngư ông móng nước biển khơi

Đất là nơi Chim về

Nước là nơi Rồng ở

Dòng suy tưởng đưa Nguyễn Khoa Điềm trở về quá khứ, với huyền thoại Lạc Long Quân và Âu Cơ khẳng định cội nguồn thống nhất của con người Việt. Đất nước trường tồn trong thời gian đằng đẵng, không gian mênh mông. Vậy là những hình ảnh, sự vật trên rất đời thường, nhưng đâu phải tầm thường; trong đó ẩn chứa sâu xa chiều dài lịch sử, truyền thống văn hóa với bao phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc. Gợi lên truyền thống lịch sử - văn hóa vững bền, không gian địa lí mênh mông của đất nước từ những điều giản dị, thường ngày, đó là thành công đặc biệt của Nguyễn Khoa Điềm ở đoạn trích này. Đất nước là đời sống, là hơi thở hàng ngày của mỗi chúng ta. Đất nước là sông bể mênh mông, núi rừng hùng vĩ. Đất nước trải suốt chiều dài lịch sử từ truyền thuyết Hùng Vương đến đạo lí Hàng năm ăn đâu làm đâu - Cũng biết cúi đầu nhớ ngày giỗ Tổ. Ai biết được tự bao giờ con người Việt Nam biết kể chuyện cổ tích, có tục ăn trầu... Ai biết được tự bao giờ con người Việt Nam biết làm bạn với cây tre, với cái kèo, cái cột... Đằng sau những điều giản dị ấy là truyền thống lịch sử — văn hóa lâu đời, bền vững của đất nước Việt Nam ta. Từ góc độ đời sống cá nhân, nhà thơ nói được cả cuộc sống cộng đồng, đưa đến cho người đọc cảm nhận toàn vẹn, tổng hợp về vẻ đẹp đất nước.

Làm nên truyền thống lịch sử - văn hóa độc đáo, vững bền của đất nước chính là bao thế hệ nhân dân. Bởi thế, lòng yêu nước của Nguyễn Khoa Điềm ở đoạn trích này gắn liền cùng lòng yêu nhân dân, cùng niềm tự hào về vai trò to lớn của nhân dân. Đất Nước của Nhân dân đã trở thành tư tưởng nổi bật, xuyên suốt đoạn trích Đất Nước này và chính ngay cách cảm nhận đất nước từ những điều bình dị, gần gũi như trên sẽ tự nhiên dẫn đến tư tưởng ấy.

Có lẽ chưa bao giờ như trong thời đại dân tộc Việt Nam ta đánh Mỹ, vai trò to lớn, sức mạnh vô địch của nhân dân được thể hiện đầy đủ đến thế. Cuộc đối chọi quyết liệt với một kẻ thù giàu có và hung bạo vào bậc nhất đòi hỏi phải huy động triệt để sức mạnh của khối đoàn kết toàn dân. Bởi vậy, Đất Nước của Nhân dân đã trở thành tư tưởng chung của thời đại, đã chi phối toàn bộ nền văn học cách mạng và làm nên rất nhiều tác phẩm có giá trị. Trong bối cảnh ấy, đoạn trích *Đất Nước* trong trường ca *Mặt đường khát vọng* của Nguyễn Khoa Điềm đã đóng góp một cách cảm nhận, cách thể hiện đặc sắc. Khi nói về bốn nghìn năm lịch sử của đất nước, nhà thơ không điếm lại các triều đại, những anh hùng nổi tiếng mà tự hào nhắc đến vô vàn lớp người vô danh bình dị:

Năm tháng nào cũng người người lớp lớp

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Con gái, con trai bằng tuổi chúng ta

Cần cù làm lụng

Khi có giặc người con trai ra trận

Người con gái trở về nuôi cái cùng con

Đối với nhân dân, cần cù làm lụng và ra trận đánh giặc, sống và chết đều thật giản dị và bình tâm vì lẽ tồn vong của đất nước. Khi đất nước thanh bình, họ "cui cút làm ăn, toan lo nghèo khó". Khi đất nước gặp nạn ngoại xâm, họ đứng dậy cầm vũ khí, sẵn sàng xả thân vì độc lập, chủ quyền như lẽ tự nhiên. Chính những con người không ai nhớ mặt đặt tên ấy đã làm ra Đất Nước. Trong trường kì lịch sử, nhân dân là lực lượng chủ yếu sáng tạo, giữ gìn truyền lại mọi tài sản vật chất, mọi giá trị tinh thần để làm nên Đất Nước muôn đời:

Họ giữ và truyền cho ta hạt lúa ta trồng

Họ truyền lửa qua mỗi nhà từ hòn than qua con cúi

Họ truyền giọng điệu mình cho con tập nói

Họ gánh theo tên xã, tên làng trong mỗi chuyến di dân.

Bao lớp người vô danh, thầm lặng ấy đã hóa thân cho đất nước vững bền. Nguyễn Khoa Điềm đã cảm nhận sự hóa thân của nhân dân hiển hiện trên gương mặt địa lí của đất nước. Không ít tác phẩm thơ văn đã nhắc tới những danh lam thắng cảnh, những sự tích núi sông của đất nước Việt Nam bốn ngàn năm văn hiến. Nhưng gần chúng cùng số phận, cùng phẩm chất của những người dân bình dị, thấy trong đó cuộc đời hi sinh cao đẹp của quần chúng nhân dân, ấy là Nguyễn Khoa Điềm. Sau khi nhắc tới hàng loạt danh lam thắng cảnh, sự tích núi sông trên các miền đất nước, nhà thơ đi đến một khái quát thẩm thía:

Và ở đâu trên khắp ruộng đồng, gò bãi

Chẳng mang một dáng hình, một ao ước, một lối sống ông cha

Ôi Đất Nước sau bốn nghìn năm đi đâu ta cũng thấy

Những cuộc đời đã hóa núi sông ta...

Làm sáng tỏ tư tưởng Đất Nước của nhân dân từ nhiều phía, nhiều chiều như thế, đoạn trích đã đem đến cho người đọc niềm tin vào sự trường tồn của đất nước. Đất Nước là của

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

nhân dân, mà nhân dân thì mệnh mông, vĩ đại và bất tử. Vì thế, Đất Nước này mãi mãi trường tồn cùng với nhân dân.

Chiêm ngưỡng tiếp nhận Đất Nước của Nhân dân, Đất Nước của ca dao thần thoại từ góc độ thế hệ trẻ trong thời đại dân tộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, Nguyễn Khoa Điềm đã gợi nhắc trách nhiệm đối với vận mệnh đất nước. Phải chăng đây chính là mục đích của đoạn thơ Đất Nước này khi ra đời giữa những năm tháng chiến tranh quyết liệt, hào hùng, khi lịch sử đang yêu cầu mọi con người phải biết hóa thân cho dáng hình xứ sở. Ý thức trách nhiệm này được Nguyễn Khoa Điềm cảm nhận, dẫn dắt rất tự nhiên cùng quá trình khám phá ngày càng sâu về đất nước. Ban đầu, đất nước là những gì thân thiết ở ngoài ta, ở xung quanh ta. Nhưng dần về sau, đất nước đã ở trong ta, đất nước có trong mỗi người:

Trong anh và em hôm nay

Đều có một phần Đất Nước

Khi hai đứa cầm tay

Đất Nước trong chúng ta hài hòa nồng thắm

Khi chúng ta cầm tay mọi người

Đất Nước vẹn tròn, to lớn

Mỗi con người hôm nay đều đang thừa hưởng những di sản vật chất và tinh thần quý báu của đất nước, của nhân dân, của bao thế hệ đi trước, vì thế phải biết cống hiến đời mình vì lẽ tồn vong của đất nước. Ý thức trách nhiệm được nhà thơ trình bày thật thiết tha. Đó là mệnh lệnh cất lên từ trái tim đang xúc động:

Em ơi em Đất Nước là máu xương của mình

Phải biết gắn bó và san sẻ

Phải biết hóa thân cho dáng hình xứ sở

Làm nên Đất Nước muôn đời...

Như vậy, tiếp thu nguồn mạch cảm hứng yêu nước chưa bao giờ vơi cạn trong lịch sử văn học Việt Nam, nằm trong bối cảnh của thời đại dân tộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, đoạn trích Đất Nước trong trường ca Mặt đường khát vọng đã thể hiện những nhận thức, khám phá mới mẻ về vẻ đẹp đất nước. Trên nền văn hóa dân gian vững chắc, Nguyễn Khoa Điềm đã hướng sự tìm tòi, suy ngẫm tới nhiều bình diện như lịch sử, địa lí, phong tục... để làm nổi bật tư tưởng Đất Nước của Nhân dân và gợi nhắc ý thức trách nhiệm

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

trước vận mệnh đất nước. Nhưng sức hấp dẫn của chương Đất Nước không chỉ ở các nội dung cảm nhận mà còn ở cách thể hiện của Nguyễn Khoa Điềm. Khi đưa vào đây nhiều kiến thức về lịch sử, địa lí, về văn hóa dân gian, thơ dễ sa vào diễn ca theo lối phô bày hiểu biết, dễ chỉ tác động vào lí trí mà khó lay thức tình cảm người đọc. Nguyễn Khoa Điềm đã vượt qua thử thách đó và Đất Nước vừa làm sáng bừng nhận thức, vừa lay động sâu xa tâm hồn mỗi con người Việt Nam. Cái gì đã tạo nên thành công ấy? Điều chủ yếu là do tất cả các kiến thức, tư liệu, sự kiện phong phú này đã được thẩm thấu qua tâm hồn chứa chan xúc cảm của Nguyễn Khoa Điềm và nhà thơ đã tìm được một cách nói riêng, bằng giọng điệu tâm tình, qua hồi ức lại những kỉ niệm riêng tư:

Khi ta lớn lên Đất Nước đã có rồi

Đất Nước có trong những cái "ngày xửa ngày xưa..." mẹ thường hay kể

Đất Nước bắt đầu với miếng trầu bây giờ bà ăn

Đất Nước lớn lên khi dân mình biết trồng tre mà đánh giặc

Ngay từ phần mở đầu, Đất Nước dẫn ta vào câu chuyện tâm tình thiết tha, sâu lắng. Toàn bộ chương này được thể hiện bằng hình thức "anh" trò chuyện cùng "em". Với hình thức này, giọng điệu thơ tất phải ngọt ngào, thủ thỉ. Nguyễn Khoa Điềm nói về lịch sử mà như tâm sự về những kỉ niệm tuổi thơ, như nhắc lại những hồi ức cảm động về người thân trong gia đình là bà, là mẹ. Bề dày của lịch sử, của nền văn hóa phong phú, lâu đời, cả không khí của truyền thuyết Thánh Gióng, cổ tích Trầu Cau bỗng được sống dậy trong cảm nhận gần gũi của mỗi người đọc. Chính nhờ lối thể hiện ấy mà vẻ đẹp sâu xa của đất nước, ý thức trách nhiệm công dân trước vận mệnh đất nước được người đọc nhận cảm một cách tự nhiên, thấm thía.

Tiếp nối dòng mạch thơ ca yêu nước trong lịch sử văn học dân tộc, Đất Nước trong trường ca Mặt đường khát vọng của Nguyễn Khoa Điềm đã mang nội dung cảm nhận cùng cách thể hiện thật độc đáo. Thành công của đoạn trích Đất Nước này góp phần chứng tỏ tầm trí tuệ, sức khám phá của một nhà thơ trưởng thành cùng thời đại kháng chiến chống Mĩ cứu nước anh hùng.

Một số bài văn hay cảm nhận về Đất nước của Nguyễn Khoa Điềm

Bài số 1: Bài làm của bạn Ngô Hoài lớp 12 THPT Chu Văn An

Đất nước là hình tượng trữ tình lớn, là xúc cảm nghệ thuật của nhiều thế hệ nhà thơ Việt Nam. Có một thực tế: mỗi lần đất nước đặt trước những thử thách thì hình tượng đất nước lại ngời sáng trong văn học với những phát hiện mới mẻ độc đáo. Trường ca *Mặt đường khát vọng* với trích đoạn Đất Nước là một minh chứng đẹp đẽ cho quy luật này. Trong

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

trích đoạn nói trên, những cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm đạt tới một tầm vóc triết học sâu sắc.

Trước tiên, đất nước hiện lên trong chiều dài của thời gian. Thời gian trong trích đoạn Đất Nước đầy ắp những hình tượng huyền thoại lấy từ trong truyền thuyết, phong tục dân gian. Nhờ sự xuất hiện của hình tượng thời gian này đất nước hiện lên trong chiều sâu thẳm của thời gian nguồn cội, đầy thiêng liêng thành kính.

Bên cạnh “thời gian đằng đẵng” là “không gian mênh mông”. Có không gian gắn với sự sinh tồn của cả cộng đồng: “Đất nước là nơi dân mình đoàn tụ”. Có không gian gắn bó với cuộc đời riêng tư của mỗi cá nhân; “Đất là nơi anh đến trường - Nước là nơi em tắm”... Sự song hành của các không gian như thế gợi lên hình tượng đất nước như là sự thống nhất giữa cái chung và cái riêng, cộng đồng và cá nhân. Đất Nước thiêng liêng mà cũng thật gần gũi gắn bó.

Đất nước còn hiện lên trong bề sâu văn hóa - phong tục, lối sống, mang đậm bản sắc Việt Nam. Chiều sâu văn hóa luôn ẩn hiện trong toàn bộ trích đoạn. Từ một nét phong tục: “Tóc mẹ thì bới sau đầu” cho đến nghi thức thiêng liêng của ngày giỗ Tổ. Tuy nhiên, chiều sâu văn hóa hiện lên thắm thía và đẹp đẽ nhất với những phát hiện và ngợi ca về vẻ đẹp tâm hồn, tính cách Việt Nam: yêu đắm say mà chung thủy; trọng nghĩa tình nhưng vì thế mà quyết liệt, không khoan nhượng trước kẻ thù.

Tư duy triết học hướng tới khám phá, nhận thức cái thống nhất. Tầm vóc triết học trong cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm là ở chỗ: từ ba bình diện không gian - thời gian - văn hóa, nhà thơ đã tìm ra hạt nhân gắn kết làm nên tính chính thể của hình tượng đất nước. Cái hạt nhân gắn kết này, không gì khác, đó chính là quan niệm: đất nước của nhân dân.

Tư tưởng đất nước của nhân dân là cơ sở đem lại những khám phá mới mẻ, độc đáo của Nguyễn Khoa Điềm về hình tượng đất nước. Từ quan niệm đất nước của nhân dân. Lịch sử của đất nước không còn là lịch sử của các triều đại, các anh hùng mà là lịch sử của hàng nghìn lớp người “không ai nhớ mặt đặt tên - Nhưng họ đã làm ra đất nước”. Không gian đất nước cũng được tạo hình từ những “ao ước”, “lối sống” của ông cha từ bao đời nay. Cũng chính nhân dân là người đã sáng lập, giữ gìn dòng chảy văn hóa của đất nước: “Họ giữ và truyền cho ta hạt lúa ta trồng - Họ truyền lửa.. - Họ truyền giọng điệu... - Họ gánh theo tên xã, tên làng...”. Một mật độ lớn các động từ được xếp cạnh nhau làm nổi lên hình tượng thật tâm vóc và kì vĩ của nhân dân - những người “làm ra Đất Nước”.

Tư tưởng đất nước của nhân dân đã có một quá trình phát triển lâu dài trong lịch sử văn học dân tộc (Nguyễn Trãi, Nguyễn Đình Chiểu...). Trong văn học cách mạng, tư tưởng đất nước của nhân dân cũng đã được nhiều nhà thơ đề cập đến (Bài thơ Hắc Hải, Đất nước của Nguyễn Đình Thi, Tre Việt Nam của Nguyễn Duy). Tuy nhiên, để tư tưởng này trở thành cảm hứng chủ đạo, xuyên thấm vào mọi biểu hiện nhỏ bé tinh tế nhất của hình

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

tượng đất nước thì đó là một đóng góp đặc sắc của Nguyễn Khoa Điềm. Nó cho thấy sự kế thừa và kết tinh ở một trình độ mới của tư tưởng đất nước của nhân dân trong văn học.

Đoạn thơ mở đầu trích đoạn là một minh chứng sống động cho những đặc sắc trong cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm.

Hiện lên qua đoạn thơ là hình tượng đất nước mệnh mang trong thời gian. Nét đặc sắc là ở chỗ chiều sâu thời gian ấy được gọi lên trước tiên từ những “ngày xưa ngày xưa” trong lời kể của mẹ. Đây không phải là thời gian lịch sử chính xác với những niên đại cụ thể. Nó là thứ thời gian mơ hồ, ảo diệu trong trí tưởng tượng của trẻ thơ. Nó không định vị chính xác nhưng giúp ta cảm nhận thật sâu sắc, thấm thía về sự trường tồn của đất nước.

Gương mặt của đất nước được hình dung từ những gì gần gũi bình dị trong cuộc sống thường ngày. Có cái gì thật chi li, tường tận trong cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm. Từ một cách búi tóc, một câu ca dao đến những sự vật bình dị: cái kèo, cái cột. Ngay cả đối với những vật tưởng rất mực bé nhỏ như “hạt gạo” thì tác giả vẫn có sự cảm nhận thật sâu sắc từ những thời điểm cụ thể: “một nắng hai sương” - “xay” - “giã” - “giần” - “sàng”. Với cách cảm nhận này, đất nước trở thành bầu khí quyển bao bọc lấy cuộc sống của mỗi con người. Ở đâu, trong bất kì biểu hiện nhỏ bé nào cũng mang hình đất nước. Đất nước được kéo gần lại thân quen, gắn bó máu thịt với con người.

Góp phần quan trọng tạo nên vẻ đẹp của hình tượng đất nước trong đoạn thơ là một ngôn ngữ thấm đậm chất liệu và hương sắc của văn hóa dân gian. Ngôn ngữ không bao giờ chỉ là ngôn ngữ. Đằng sau ngôn ngữ là một quan niệm. Ngôn ngữ mang đậm màu sắc văn hóa dân gian, ở đây là sự thấm nhuần quan niệm đất nước của nhân dân. Nói cách khác, quan niệm đất nước của nhân dân không chỉ là suy tưởng bên trong mà còn được hiện thực hóa bằng chính hình thức và ngôn ngữ thơ.

Giọng điệu thơ trầm lắng, chất chứa suy tư. Vừa như bộc bạch giải bày vừa như tự nói với chính mình. Một giọng điệu như thế khiến hình tượng đất nước hiện lên vừa trang nghiêm thành kính, vừa gần gũi thân thiết.

Bài số 2: Bài làm đạt điểm cao của bạn Nguyễn Tú

Đề tài đất nước là một trong những đề tài muôn thuở của thơ văn Việt Nam nói chung và trong các lĩnh vực khác nói riêng. Chúng ta đã bắt gặp hình ảnh đất nước rất nhiều không chỉ trong văn học, thơ ca mà cả trong những lời ca, câu hát của bà và mẹ. Hình ảnh đất nước chìm trong đau thương, mất mát qua thơ Hoàng Cầm; gặp đất nước đang đổi mới từng ngày qua thơ Nguyễn Đình Thi. Nhưng có lẽ đất nước được nhìn từ nhiều khía cạnh, đầy đủ và trọn vẹn nhất vẫn là qua bài thơ “Đất nước” của Nguyễn Khoa Điềm. Hình hài đất nước từ khi được sinh ra cho đến khi phải trải qua bao nhiêu sóng gió chiến tranh được tái diễn sinh động qua một hồn thơ tinh tế, phóng khoáng của Nguyễn Khoa Điềm.

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Tác giả nhìn đất nước từ nhiều khía cạnh, trải qua bao nhiêu thăng trầm của lịch sử. Đất nước là tên gọi thiêng liêng, bình dị nhưng chứa đựng bao nhiêu ngọn nguồn của cảm xúc chính tác giả.

Bài thơ được mở đầu bằng những vần thơ nhẹ nhàng, tinh tế đưa người đọc trở về với những ngày đầu mới khai sinh:

Khi ta lớn lên đất nước đã có rồi

Đất nước có trong những cái ngày xưa

Ngày xưa mẹ thường hay kể

Đất nước bắt đầu bằng miếng trầu bây giờ bà ăn

Đất nước lớn lên khi dân mình biết trồng tre đánh giặc.

Đất nước hiện lên qua những câu thơ thật bình dị, gần gũi, nó không phải là một khái niệm trừu tượng mà là một khái niệm hiện hữu hằng ngày trong cuộc sống của mỗi chúng ta. Tác giả sử dụng từ “khi” để đánh dấu sự ra đời của khái niệm “đất nước”. Từ khi mỗi chúng ta sinh ra thì đất nước đã có rồi. Sau câu thơ ấy, tác giả bắt đầu lí giải nguồn gốc của đất nước mà mỗi người đều mong muốn hiểu thấu được. Giọng thơ dịu nhẹ, ngọt ngào dẫn dụ người đọc về với những “ngày xưa ngày xưa”. Đó như một nốt nhạc của quá khứ trở về trong những suy nghĩ của con người. Từ: “ngày xưa, ngày xưa” đánh dấu những điều gì đó xa xưa, rất xưa, không xác định thời gian cụ thể, chỉ biết rằng nó đã có từ lâu đời. Đất nước đồng thời hình thành từ khi dân mình biết đánh giặc. Là những con người đó làm nên đất nước...

Đất nước còn gắn liền với cuộc sống bình dị, thân quen của người nông dân Việt Nam.

Tác giả không chỉ dừng lại ở đó, đất nước còn được lý giải chính là thành quả của công cuộc lao động để xây dựng và phát triển:

Cái kèo cái cột thành tên

Hạt gạo phải một nắng hai sương xay giã dần sàng

Đất nước có từ ngày đó

Một một dụng cụ được tạo ra để phục vụ cho đời sống sản xuất cũng như sinh hoạt của con người như “kèo, cột” đều gắn bó với lịch sử ra đời của đất nước. Rất bình dị, rất chân thực nhưng nó như là một sự giải thích đúng đắn.

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Nguyễn Khoa Điềm như dẫn người đọc đi vào những cung bậc tình cảm khác của đất nước, đó là chuyện tình yêu lứa đôi e ấp nhưng tha thiết và mặn nồng:

Đất là nơi anh đến trường

Nước là nơi em tắm

Đất nước là nơi ta hò hẹn

Đất nước là nơi em đánh rơi chiếc khăn trong nỗi nhớ thầm

Đất nước không chỉ hiện hiện trong không gian văn hóa, phong tục tập quán của con người mà còn hiện lên trong những tình yêu lứa đôi mặn nồng, tha thiết nhất. Tác giả đã cắt nghĩa “đất nước” thành hai từ “đất” và “nước” để lí giải cụ thể ý nghĩa của từng từ. Đây có thể coi là sự tinh tế và đầy thi vị của Nguyễn Khoa Điềm. Nhưng dù được tách ra thì đất nước vẫn là một khái niệm trọn vẹn và đầy ý nghĩa nhất.

Đất nước còn được mở ra theo chiều dài của lịch sử và chiều dài của không gian văn hóa, của những con người vẫn còn trần trọc tha thiết đi tìm hình bóng quê hương. Đất nước được hình thành từ những câu chuyện xa xưa, từ những điển tích điển cố mà người đời sau vẫn luôn nhắc nhở nhau. Hình ảnh “con chim phượng hoàng”, “núi bà đen, bà đầm”, “lạc long quân âu cơ” chính là minh chứng cho sự phát triển nhiều thăng trầm nhưng đáng tự hào của chúng ta. Nhớ về cội nguồn, nhớ về những ngày xưa vất vả chính là đạo lí, truyền thống uống nước nhớ nguồn mãnh liệt của nhân dân ta.

Đất nước trong ý niệm của Nguyễn Khoa Điềm còn là sự tiếp nối truyền thống:

Những ai đã khuất

Những ai bây giờ

Yêu nhau và sinh con đẻ cái

Gánh vác phần người đi trước để lại

Dặn dò con cháu chuyện mai sau

Trong sự hình thành và phát triển, bề dày văn hóa lịch sử ngày càng được khẳng định. Những con người đã ngã xuống vì đất nước, những con người thế hệ mai sau cần phải cố gắng gìn giữ và phát huy được truyền thống tốt đẹp đó.

Nguyễn Khoa Điềm đã có cái nhìn đa chiều về đất nước từ khía cạnh đời thường, khía cạnh lịch sử, khía cạnh không gian và thời gian mang đến cho người đọc nhận thức đúng đắn nhất về đất nước mà chúng ta đang sống và cống hiến.

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Hơn hết tác giả còn khẳng định:

Trong anh và em hôm nay

Đều có một phần đất nước

Có thể nói đất nước đã đi vào và in hằn vào máu thịt của mỗi người, nhắc nhở trách nhiệm và nghĩa vụ của chúng ta về công cuộc xây dựng và bảo vệ sự vững mạnh của đất nước này.

Đất nước còn được Nguyễn Khoa Điềm tích lũy thành một khái niệm sâu sắc:

Và ở đâu trên khắp ruộng đồng gò bãi

Chẳng mang một dáng hình, một ao ước, một lối sống ông cha

Ôi đất nước sau bốn nghìn năm đi đâu ta cũng thấy

Những cuộc đời đã hóa núi sông ta

Một quan niệm sâu sắc, giàu giá trị nhân sinh quan khiến cho người đọc không thể phủ nhận sự tồn tại của đất nước là một thực tế.

Đất nước còn biểu tượng cho lòng thành kính, sự biết ơn đến những người đã ngã xuống vì hòa bình, tự do cho hôm nay:

Họ đã sống và chết

Giản dị và bình tâm

Không ai nhớ mặt đặt tên

Nhưng họ đã làm ra đất nước

Lại thêm một sự lí giải đúng đắn cho định nghĩa “đất nước”, những con người đó họ dù chết nhưng trái tim họ vẫn còn sống mãi trong cuộc sống của những người ở lại.

Nhưng ở hai câu thơ cuối có thể nói Nguyễn Khoa Điềm đã đưa ra định nghĩa đúng đắn và sâu sắc nhất về đất nước:

Đất nước này là đất nước của nhân dân

Đất nước của nhân dân, đất nước của ca dao thần thoại.

Cảm nhận về đất nước của Nguyễn Khoa Điềm - Văn mẫu lớp 12

Thật vậy, nhân dân chính là chủ nhân của đất nước. Bởi vậy đất nước này phải thuộc về nhân dân. Tư tưởng của tác giả rất tiến bộ, rất đời thường và rất sâu sắc.

Như vậy Nguyễn Khoa Điềm bằng những lý lẽ và dẫn chứng đầy thuyết phục đã khẳng định được vị trí, vai trò vô cùng to lớn của đất nước trong cuộc sống của mỗi con người.

Gấp lại những trang thơ Đất nước của Nguyễn Khoa Điềm chắc hẳn ai trong chúng ta cũng có những bồi hồi, xao xuyến nơi sâu thẳm đáy lòng bởi những vần thơ sâu lắng đi vào lòng người nghe và người đọc.